

A barna kánya (*Milvus migrans*) fészkelő állományának változásai a Tiszántúli tájegységeken a múlt század közepétől napjainkig

Dudás Miklós
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
Email: dudasm1@yahoo.com

Eurázsziában, Afrikában és Ausztráliában is széleskörűen elterjedt faj, számos ornitológus korábbi véleménye szerint a világ egyik leggyakoribb ragadozó madara. Az amerikai kontinensről teljesen hiányzik. Európában a törzsalak (*Milvus migrans migrans*) fordul elő a Brit-szigetek, Skandinávia és a Földközi-tenger egyes szigeteinek a kivételével. Északon egészen Finnorszáig, illetve az Urálig, délen pedig Iránig húzódik a fészkelő areája. Ugyancsak ez a törzsalak költ Észak-Afrikában, Marokkótól-Líbiáig. A törzsalaktól még további öt alfajt különböztet meg a tudomány, amelyek morfológiailag csak kevésbé eltérőek egymástól. Egyiptomban a *Milvus migrans aegyptius* alfaj, Ázsia egyes részében a *Milvus migrans lineatus* alfaj él. Élőhely választása széles intervallumú, de Európában leginkább az 1000 méter tengerszint feletti magasság alatti, erdőkkel és mezőgazdasági területekkel mozaikos vizes élőhelyeket kedveli. Az európai barna kányák egyáltalán nem urbanizálódtak. Ellentétben, az Afrikában és Indiában élő alfajokkal, amelyek lakott területeken laza kolóniákban költenek. Európai állományát 26 000-29 000 párba becsülik a szakemberek, melyek jelentős része Spanyolországban, Franciaországban, Németországban és Svájcban költ. Oroszország európai részén 50 000-70 000 párba becsülik a fészkelő párok számát. Kelet-Európában és a Balkánon viszont már igen látványos az állomány csökkenése. A szomszédos országokban a következően alakulnak az állománybecslési adatok: Ausztriában 90 pár, Szlovákiában 50-60 pár, Ukrajnában 650-700 pár, Romániában 150-200 pár, Szerbiában 65-80 pár, Horvátországban 400-500 pár, Szlovéniában 1-5 pár.

Barna kánya portré (fotó: Szitta Tamás) Black Kite

Az európai állomány, vonuló, a telet Afrikában a Szaharától délre tölti, fő vonulási útvonalai a Gibraltáron, illetve a Közel-Keleten át vezetnek. A telelő helyeken a táplálkozási szokásai kevésbé kutatottak, szórványos megfigyelések szerint főleg rovarokat fogyaszt.

Hazánk területén szinte mindenütt, még a hegyvidékek peremterületein is általánosan elterjedt közönséges fajként említi a szakirodalom. Igaz már az 1920-as évek végén, Schenk Jakab felhívja a figyelmet az egyes területeken a fészkelő populációk szembetűnő csökkenésére. Az 1980-as évek elején még 160 pár a hazai becsült költőállomány, ez a mennyiség az ezredfordulóra, 60-80 párba fogyatkozott.

A kutatásunk a Tiszántúli egyes tájegységeit és magát a Tisza folyó teljes magyarországi szakaszának árterületét érintette. Az egyes közép és kistájokról gyűjtött állományadatok rendkívül heterogének nagy időintervallumbeli eltolódásokat mutatnak. Ennek ellenére az ennyire szórványos adatok birtokában is, az állománycsökkenés, az egyes régiókban igen látványosan regisztrálható.

A táj geológiailag markánsan elkülöníthető öntés, lösz, nyírségi homok, és az észak-alföldi egykori árterületek erősen kötött öntéstalajaira tagoló-

Fiókás barna kánya fészek 1983-ban a Tiszafüredi Madárrezervátumban (fotó: Endes Mihály)
Black Kite young in a nest in the Bird Sanctuary of Tiszafüred, 1983

dik. Éghajlata már kontinentális jellegű. A csapadék évi eloszlása helyenként alig haladja meg a 400 mm-t évente.

A BARNÁ KÁNYA FÉSZKELÉSÉNEK ALAKULÁSA A TISZÁNTÚLI MEGYÉKBEN

Csongrád megye

Az elmúlt évtizedek (1990–2010 között) kutatásainak eredményeként a Tisza alsó szakaszán Csongrád és Algyő között (érintve a Mártélyi Tájvédelmi Körzetet is) az ártéri erdőkben 6 pár barna kánya fészke került elő. A Maros hullámterében, Kiszombor térségében további 1 pár költése bizonyosodott be. Korábbi évekből kutatási adatok, mivel nem állnak rendelkezésre nincs összehasonlítási alap, így az elmúlt tizenöt-húsz év értékelése alapján ebben a megyében úgy tűnik, hogy a fészkelő állomány legjobb esetben is csak stagnál.

Jász-Nagykun-Szolnok megye

Ebben a térségben az 1970-es évek végétől vannak rendszeres (a Pélyi Madárrezervátum védetté nyilvánításának évétől) megfigyelési adatok. A Tisza középső szakaszán (a Közép-Tiszai Tájvédelmi Körzet) közel három évtizede a fészkelő párok száma nem változott, rendszeresen, évente 7-8 pár költ sikeresen, a Pélyi Madárrezervátumban 1 pár, Ti-

szasüly határában 1 pár, Tiszapüspöki közelében 1 pár, a Vezsenyi gémtelenen 1 pár, Cibakházánál 1 pár, Tiszakürthöz közel 1 pár, Tiszakécske község-határában 1 pár, és Tiszasasznál 1 pár.

A Tisza-tó 15 ezer hektáros területén a fészkelő állomány az elmúlt években viszont „felmorzosodott”. A felduzzasztást követő időszakban (1979-ben) 4 pár telepedett meg, a Tiszafüredi Madárrezervátumban (Hordódi holt Tisza, Nyárad-ér) 2 pár, míg a Tisza-tó déli részén (Ohalászi-sziget, Gaznyilas stb.) szintén 2 pár fészkel rendszeresen. Az ezredfordulót követően egyetlen revírje sem ismert a Tisza-tavon. A Nagykunság Észak-keleti részén az Egyek-Pusztakócsi mocsarak közelében 1992-ben és 1993-ban egy akácfasorban 1 pár alkalmi megtelepedését és költését sikerült regisztrálni. A Tiszazugban a Kőrös árterén még további 2 pár fészke ismert.

Békés megye

Az 1990-es évek elején még rendszeresen 7-8 pár költött a Kis-Sárréten, a Fekete-Kőrös és a Sebes-Kőrös árterein 2 pár, Kőrösladány és Bakonszeg határában 2 pár, a Békésgyereki-fáspusztákon 1 pár, a Sarkad-Doboz község-határában elterülő Májvádi erdőben még további 3 pár. Ez a kis mikropopuláció 2000-re 2-3 költő párra, majd 2006-ra már 1 párra csökkent.

Hajdú-Bihar megye

A legjobban kutatott tájegységek közé tartozik. A múlt század első évtizedeiben Schenk Jakab (1929) már így emlékezik meg a barna kánya hazai előfordulásáról: „manapság még elég gyakori, de hajdani állományához képest már szintén jócskán megfogyatkozott”

A Hortobágyi fészkeléséről először 1934-ben számoltak be, amikor is néhány pár fészkel az Ohati erdőben. Ugyanitt néhány évvel később 1937. július 13-án (Vasvári) 150 példány gyűlt össze. Udvardy Miklós saját megfigyelései szerint, 1941. június 25-én 26 példányt, (ebben az időben még több pár, laza kolóniában fészkel itt) majd július végén 60-80 egyedét figyelt meg az Ohati erdő felett, ugyanekkor még a Juhosháti-erdőben is időzött 10-15 példány. Az 1950-es években a késő nyári hónapokban vonuláskor is még nagy számban gyűltek össze éjszakázni az Ohati erdőben. Tusnádi 1955. júliusában 300 példányt, míg augusztus végén már 1500-2000 példányt (?) figyelt meg ott. Ezekből az adatokból mindenképpen jól érzékelhető, hogy a Hortobágy a XX. század első felében egészen az 1960-as évekig igen frekventált hely volt, elsősorban, a vonulásban lévő kanyák számára. Az 1960 és 1970 között eltelt egy évtizedről kevés adat ismert. Az 1970-es évek elejétől már igen szórványossá válik a hortobágyi előfordulása, s általában magányos példányokat figyeltek meg. Igen kivételes alkalomnak számított, amikor 1993. júliusában Darassán egy etetőhelyen, ahol hatóságilag elkobzott fiatal parlagi sasok vadróptetése folyt, egyszerre 3 kóborló barna kánya is összegyűlt és napokon keresztül rendszeresen látogatták és fogyasztották a táplálékul felkínált „selejt” napos csibéket.

Az ismert fészkek a Hortobágyon az 1980-as években: Ohati erdőben 1 pár, Keményháti erdőben 1 pár, Újszentmargitai Tilos erdőben 1 pár, a Püspökladányi Farkasszigeti erdőben 1 pár, az északi peremterületeken Újtikos község határában 1 pár, a Niczky réten az Előháti erdőben 1 pár.

Ezek a fészkelő párok az 1990-es évek végére sorban eltűntek.

A Tisza folyó a megyét érintő szakaszán, a tiszacsegei hullámtéren a „Nagykácsa-szigetén” az 1980-as évek elejétől rendszeresen költött 1 pár. Egy évben (1988-ban) műfészket foglalt el a költő pár. Jelenleg a Tiszacsegétől – Polgárig húzódó Tisza árterületén 2 revír ismert.

A Bihari-síkon a Nagy-Sárréten, Darvas község határában az 1990-es évek elejétől 1 pár rendszeresen költött, az ezredfordulót követő években viszont eltűnt a térségből.

A Debrecen környékén jelentős fészkelő állomány a Hajdúhát peremén és a Dél-Nyírség erdős-pusztáin költött. A múlt század 1930-as és 1940-es éveiből is maradtak ránk értékelhető adatok.

Ezekben a nagyobb kiterjedésű száraz erdőkben is fészkeltek. A pusztai és gyöngyvirágos tölgyesek mellett húzódó, néhány állandó vízhozamú ér (Tócsa patak völgye, Kati-ér, Kék-Kálló völgye, Kondoros patak, Gúti-ér stb.) kiöntéseinek és láprétegei voltak a kanyák táplálkozó területei. Ebben az időszakban 15-20 pár rendszeresen költött ezekben az erdőkben (Nagy J.).

A Debreceni Nagyerdőben az 1950-es évek végén még 6 pár költött, majd az 1970-es évek végére 1 párra csökkent az állomány. Az 1980-as évek elejére ez a pár is eltűnt.

Halápszélen a Raubauer erdőben 1 pár költött az 1970-es évek közepéig. A bagaméri erdőben 1979-ben fészkel utoljára 1 pár. A Külső-Gúti erdészet területén 1977-ben az utolsó 1 pár barna kánya fészket kivágták a három fiókából kettőt felnevelt a kerületvezető erdész, és szabadon bocsátotta. A Hajdúhadház melletti Savós-Kúti és a Hajdúböszörmény határában elterülő Monostori erdőben, 1980-ban fészkel utoljára 1-1 pár. Az elkövetkezendő években egyetlen fészkelése, sőt megfigyelése sem volt a fajnak, míg 1989-ben Monostorpályi mellett egy fűzligetben megtelepedett egy pár és abban az évben sikeresen költött (Endes M. szóbeli közl.), de a következő évben már nem foglalták el revírjüket. Az ezt követő másfél évtizedben egyetlen előfordulási adata sincs a fajnak ebben a térségben.

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye

Ezeken a tájegységeken a kutatások az 1980-as évek elejétől kezdődtek el. A Tiszaháton a Bockereki erdőben 1 pár, az Erdőháton a Birhói erdőben 1 pár, a Túricsei erdőben is 1 pár költött. Ez a 3 pár az ezredfordulóra eltűnt a térségből, mint rendszeres fészkelő. A Tisza felső szakaszainak árterületeiről (Tiszabecstől-Záhonyig) nem került elő egyetlen barna kánya fészke sem a rendszeres kutatások ellenére. Záhonytól – Tiszadobig a folyó hullámterein szórványos fészkelőként került csak elő. Tiszadobnál rendszeresen 1 pár, alkalmanként 2 pár is költött, Tiszabercelnél 1 pár fészkel az 1990-es évek közepéig. Tuzsérnél 1 pár revír vált ismerté 2000-ben. Tiszabecsnél 2006-ban 1 párt figyeltek

Németországból kapott sérült tenyészmadár a HNP Górési Ragadozómadár Repatriáló telepén (fotó: Dudás Miklós)
Injured individual received from Germany for the breeding programme (Góré rehabilitation centre, HNP)

meg fészkelési időben. Jelenleg ebből a megyéből 2 bizonytalan előfordulása (revírje?) ismert csupán a fajnak.

ÖSSZEFOGLALÁS

A múlt század első évtizedeiben a szakemberek már akkor felhívták a figyelmet a barna kánya hazai állományának szembetűnő fogyatkozására. A tiszántúli tájegységeken a költőállomány felére csökkent, illetve a vonuló, kóborló ivaréretlen példányok száma is minimálisra esett az 1980-as évektől. A visszaesés oka a faj Tiszántúli regressziójában egyáltalán nem ismert. A felvetett kérdések zöme jelenleg megválaszolatlan.

A „klasszikus séma” szerint az alábbi okok befolyásolhatták a barna kánya drasztikus állomány változását:

A kíméletlen üldözés, mint meghatározó tényező. A totális hatású „dúvad mérgek” (sztrichnin, foszforszörp stb.) általános használata az 1960-as

években. A vadásztársaságoknál a kapott lődíj az elejtett ragadozó madarak lábaiért ebben az időszakban élte reneszánszát.

Az 1950-es évek végétől kezdődött el a mezőgazdaság intenzív kemizációja is, amely a talaj és az élővizek általános elszennyezését okozta (DDT, DDE, HCH, stb.). A vegyszermaradványok a táplálék láncban való feldúsulása és annak hatásai a barna kányára, mint csúcsragadozóra nem kelősen tisztázottak.

Az 1960-as évek elejére a Tiszántúli alföldi régió „áramosítása” is befejeződött, vagyis a 20 kV-os légvezetékek hálózta be a térséget, ezzel megnőtt a potenciális veszélye a gyakori áramutéseknek, ami a barna kányát is érintette.

A vonulási útvonalakon és az afrikai teletőterületeken a kányákat ért hatások nem kutattak. Nem tudjuk, hogy az ott használatos inszekticidek (rovarölő-szerek) milyen mértékben akkumulálódnak a barna kányák szervezetében és mit okoznak. Az útjuk során számtalan kommunális hulladék lerakóhelyeket is felkeresnek táplálék szerzés céljából,

A górési telepen született és nevelkedett, de már röpképes fiatal kánya szabadon engedése egy természetes kányafészeknél a Tiszafüredi Madárrezervátumban (fotó: Vas Lajos) *Releasing a Black Kite fledgling – hatched and raised in Góré rehabilitation centre – near a natural nest*

ahol rendszeres rágcsálóirtás (rodenticidok használata) folyik, a szerek szekunder toxicitásuk, vagyis másodlagosan is mérgeződhetnek a madarak.

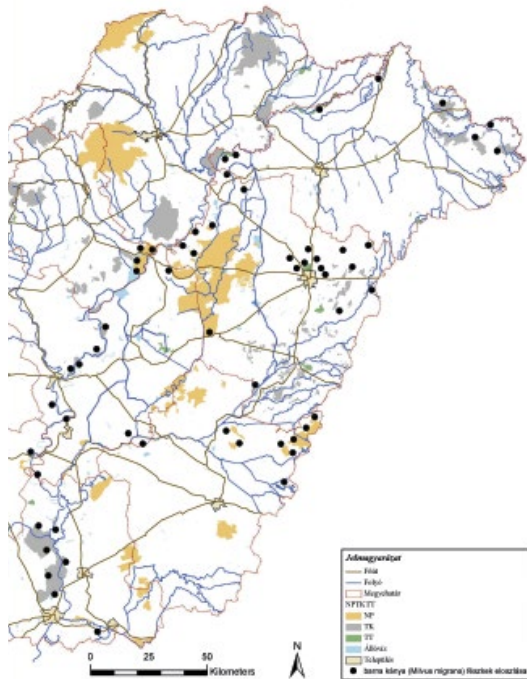
Az élőhelyváltozások (fészkelőhelyek, táplálkozó területek stb.) nem befolyásolhatták az állományalakulást, mert az egész térséget nem érintette olyan globális tájatalakítás, ami drasztikusan befolyásolta volna a faj túlélését. Sőt az 1980-as évektől a természetvédelmi rendeltetésű vizes élőhely rekonstrukciók, holtág rehabilitációk, szükségtározók és erdőtelepítések száma ugrásszerűen megnövekedett a tájegység egyes védett régióiban. A Tisza folyó hullámterének magyarországi szakaszán számtalan fészkelésre alkalmas őshonos- és újtelepített ártéri erdők diszlik, noha azért azt is meg kell jegyezni, hogy számos helyen a Tisza mentén az 1970-es és 80-as évekhez képest romlott is a fészkelésre alkalmas erdőállományok aránya. A barna kánya jogi védelmét csak 1971-ben rendelték el.

Összességében a populációt ért ökológiai terhelések felerősödtek (amik nem igazán ismertek) és összetettebbé váltak, de úgy tűnik, hogy a civilizációs

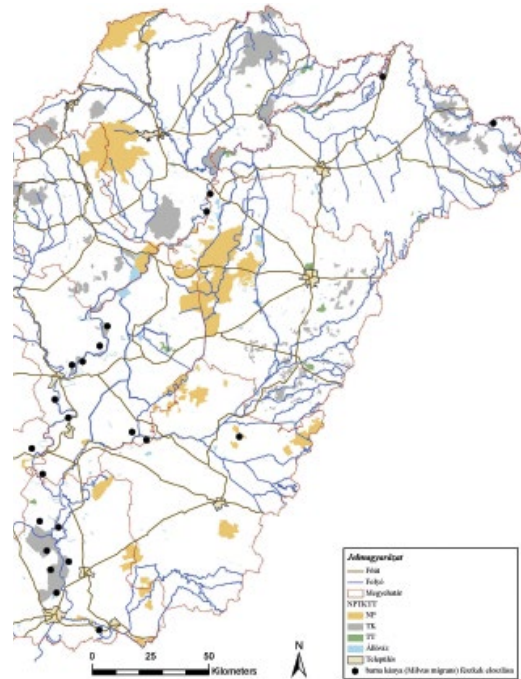
hatásokon kívül más tényezők nem játszottak lényeges szerepet a barna kánya Tiszántúli állományának összeomlásában.

A faj térbeli (tájegységenkénti) eloszlását az egyre ritkuló egyedszám jellemzi. A populáció nagyságát szabályozó külső-belső mechanizmusok közül bizonyos környezeti és emberi (antropogén) tényezők és viszonyok együttesen akadályozzák a szétterjedést, de ezeknek, a jelenségeknek az élettartama aránylag rövid. Az akadályok viszonylagosak, szerepük időhöz kötött és maguk is megváltozhatnak, mielőtt még a faj, kerülő úton túljutna rajtuk, vagy pedig alkalmazkodni tudna hozzájuk.

Egyelőre megmagyarázhatatlan, hogy az egyes tájegységekről (pl.: Debrecen környéki erdők, Szatmár-Beregi sík stb.) az 1980-as években fészkelő párok szinte egyszerre egyik évről a másikra tűntek el, úgy hogy a fészkelési időszakban a revírben tartózkodtak, de már nem költöttek. Ugyanez, az erős fragmentáció volt megfigyelhető a második évezred fordulója utáni években, a Tisza-tóról és környékéről 5 pár, míg a Tisza felsőbb szakaszairól (tiszadobi ártér, Tiszabercel-Tiszateleki hullámtér stb.) pedig további 4 pár tűnt el nyomtalanul. Pedig

A barna kánya Tiszántúli fészkelő állománya az 1950-es évek végétől az 1980-as évek elejéig (58 pár) / *Breeding population of the Black Kite East of the Tisza river in Hungary, from the 1950's to the 1980's (58 pairs)*

A barna kánya Tiszántúli fészkelő állománya az 1990-es évek elejétől a 2006-ig terjedő időszakban (22 pár) / *Breeding population of the Black Kite East of the Tisza river in Hungary, from the beginning of the 1990's to the 2006 (22 pairs)*

az eddigi gyakorlati tapasztalatok szerint, a barna kánya különösebb igényeket a fészkelő- és táplálkozó hely kiválasztásánál nem támaszt. A Tisza-tó talán az egyik legjelentősebb habitat, ahol a barna kánya ökológiai igényei a legoptimálisabban, a fészkelő helyek kiválasztásában, valamint a számtalan vegyes gémtelep, kormorán és sirálykolónia megléte biztosít olyan bőséges hal táplálékforrást, amit igen kis energia befektetéssel tudnak megszerezni a fiókákat nevelő kányszülők. A fészkek is legtöbb esetben közvetlenül a kolóniák közelében voltak.

A debreceni Nagyerdő egyike a legjobban kutatott területeknek (1938-óta védett). Itt a barna kánya funkcionális élettere a száraz gyöngyvirágos tölgyesek és a közeli Tóció-patak völgye volt, ahova táplálkozni járt ki, de nem, mint táplálék specialista, mivel a domináns tápláléka a hal itt nem tömegesen fordult elő, hanem inkább generalistaként használta ki a kínáló táplálék készletet (mezei pocok, hörcsög, vakond, egyéb elhullott állatok tetemei stb.). A rendszeresen ellenőrzött fészkekben átlag 2 ritkábban 3 fiókás fészkek alakultak nevelkedtek és repültek ki. Megjegyzés: az 1979-ben lezajlott utolsó kánya fészkelés után, néhány évvel (1983-ban) a kiüresedett élettérbe egerészölyv párok, települtek be. Eddig az időpontig ennek a fajnak egyetlen fészkelése sem volt regisztrálva a debreceni Nagyerdőben, pedig késő ősz-

től kora tavaszig rendszeresen itt tartózkodtak. A két faj hasonló ökológiai igényeit tükrözi, hogy az egerészölyv fészkelők száma, is 6 párnál maximalizálódott. Kérdés, hogy a terület eltartó képessége limitálta-e a költő állomány létszámát, és egyáltalán milyen lehet a két faj közötti versengés (kompetíció) mértéke, mert ezek a populáció szabályozó kölcsönhatások sem igazán ismertek.

A faj szétterjedő egyedeinek arra alkalmas élőhelyeket kell találniuk, hogy azokban több generáción keresztül képesek legyenek szaporodni. Ezek az optimális területek a Tiszántúlon megtalálhatóak, ahol az elmúlt 25-30 év alatt még lényegesen csökkentek is a limitáló ökológiai faktorok az egyes régiókban. Ha az életfeltételek a potenciálisan legjobb élőhelyeken is kedvezőtlené válnak, akkor az area feldarabolódik. Az erős fragmentáció hatására a populáció egyedszáma arra a szintre süllyed, hogy a fészkelő párok nagy távolságokra kerülnek egymástól. Ezáltal az egyes példányok véletlenszerű találkozásának és az új párok összeállításának gyakorisága kritikussá válhat. Ez a tendencia a térképen jól nyomon követhető a populáció erőteljes visszahúzódása az egyes régiókban, ahol csak alkalmi megtelepedések, időszakos s ritkuló fészkelések a jellemzőek. Kialakult egy „fluktuáló areahatár” ahol a fészkelő párok gyér számban fordulnak elő és a tényleges elterjedési övezet évről évre, változik. Vagyis „kis helyhűség” lesz jellem-

zõ az optimálisnak látszó habitattokban is, mivel nincs benépesülés (migráció) más területekről a kihalás (extinkció) miatt. A barna kánya adaptációs (alkalmazkodó) folyamatainak a sebessége úgy tűnik lassúbb, mint a populáció nagyságát befolyásoló környezeti változások sebessége.

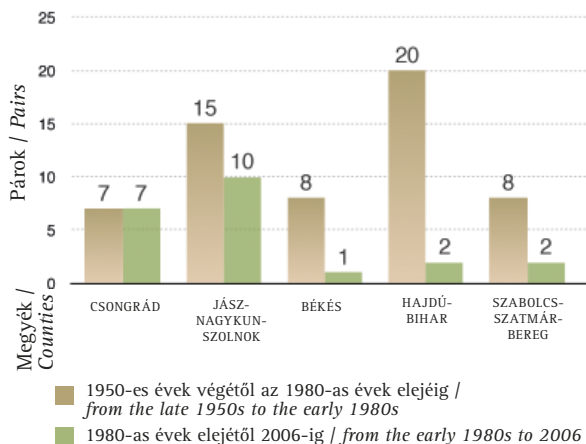
Végezetül nagyobb hangsúlyt kell fordítani, a sérült, de még szaporodóképes madarak központi repatriációs telepekre való összegyűjtésére. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Górési Ragadozó madár repatriáló telepére 4 db röpképtelen barna kánya érkezett Németországból 1998 tavaszán. A következő évben összeállt két tenyészpár. 2000-ben az egyik pár tojója elpusztult, mert egy tojás összetört az uterusában. A másik pár ugyanabban az évben 2 fiókat nevelt fel, amelyik a Tisza-tónál lévő szintén 2 fiókás természetes kánya fészeknél lettek szabadon engedve. 2001-ben ismét 2 fióka kelt ki, ezek „vadröptetéses” módszerrel hagyták el a telepet. 2002-ben 1 fióka született, de 10 napos korában elpusztult kelés gyengeségben. 2003-ban és 2004-ben is 3-3 fióka hagyta el a telepet. 2005-ben és 2006-ban pedig 1-1 fióka került repatriálásra a telepről. Az elmúlt 7 év alatt a tenyészpár minden évben 3 tojást rakott, amiből 13 fióka kelt ki és 12 példány került vissza a természetbe.

A barna kánya is könnyen és jól szaporítható zárt-éri körülmények között (2. táblázat). Ez is egy lehetséges stratégia a faj lokális állományának növelésére, még talán akkor is ha vonuló. Az egyes ragadozó madarakra jellemző „helyhűségük” miatt van esély arra, hogy oda térnek majd vissza ahol kirepültek a természetes fészkekből, vagy ha mesterséges módon lettek „vadröptetve”(?).

A hazai barna kánya, fészkelő populáció drasztikus állomány csökkenésének, okairól egzakt kutatási eredmények nem állnak rendelkezésünkre. Ezért itt az ideje, hogy alapos vizsgálatok kezdődjenek a faj, költési sikerességének, a fiatalok mortalitásának, a táplálkozási szokásainak, valamint a vonulási- és telelő területeken ért különféle környezeti és antropogén terhelések következményeinek a tisztázására. Ezek ismeretében ki kell majd dolgozni, a barna kánya védelmi programot, ami a faj állományának növekedését segítené elő.

Az adatok feldolgozása 2006-ig foglalta össze a barna kánya Tiszántúli előfordulásait, azóta, eltelt időszakban azonban néhány figyelemre méltó eseményt feltétlenül még közre kell adni.

A bősörményi-monostori erdőben 2007-óta újra megjelent 1 pár fészkelési időben, s 2010-ig rendszeresen, megfigyelhetők voltak, majd ezt követően

A Tiszántúli barna kánya fészkelő állományának alakulása / Breeding population of the Black Kite, East of the river Tisza in Hungary

Év / Year	Letojt tojások száma / No. of eggs	Kikelt fiókák száma / No. of hatched chicks	Repatriált fiókák száma / No. of chicks repatriated
2000	3	2	2
2001	2	2	2
2001	3	1	-
2003	3	3	3
2004	3	3	3
2005	3	1	1
2006	3	1	1
Összesen / Total	21	13	12

A sérült tenyészpár éves szaporodási mutatója / Yearly breeding results of the injured breeding pair

ismét eltűntek ebből a régióból (1980-óta a térségből nincs fészkelési adata). Tiszacsegénél 10 éve költött utoljára a faj és 2008-óta újra megjelent 1 pár a Miskafoki-holtágban. 2008-ban Polgár és Újtikos község határák között egy magassásos fehérfűz ligetben is megtelepedett egy pár sikeresen felnevelt 2 fiókat, de a következő évben már nem jelentek meg a revírben.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Górési Ragadozómadár Repatriáló telepén 2007-ben még 1 fiókat nevelt fel a sérült pár, ami szintén szabadon lett engedve, ezután ez a pár már több fiókat nem nevelt.

IRODALOMJEGYZÉK

- ARADI Cs., DUDÁS M. (1989): A debreceni Nagyerdő ragadozómadár (*Falconiformes*) állomány változásai az 1957-től 1984-ig terjedő időszakban. (Calandrella Nagyerdei különszáma 57-58. old.)
 BÉCSY L. (1983): Bánja a kánya? Élet és Tudomány (XXXVIII. 11. P. 328-330.)

DUDÁS M. (2006): A barna kánya (*Milvus migrans*) fészkelő állományának lassú regressziója a Tiszántúli tájegységeken a múlt század elejétől napjainkig (A Debreceni Déri Múzeum évkönyve)

DUDÁS M. (1999): A Tisza középső és felső szakaszainak ártéri erdeiben végzett állományfelnérések (*Falconiformes, Ciconiiformes, Corvidae*) az 1981-től 1990-ig terjedő időszakban. (A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve 1997- 1998)

ECSEDI Z. (2004): A Hortobágy Madárvilága. (Hortobágy Természetvédelmi Egyesület kiadványa. 195-197. old.)

ENDES M., BALOGH P., MICSKEI Z. (1989): A barna kánya (*Milvus migrans*) költése Monostorpályi közelében. (Calandrella 1989. III/2 73. old.)

HARASZTHY L. (1996): Gyakorlati ragadozómadár-védelem. (Kanalasgém KFT. Kiadványa 29-31. old.)

HARASZTHY L. (1984): Magyarország fészkelő madarai. (Natura kiadó. 50-52. old)

KALOCSA B., BANK L., KOVÁCS L., SIKLÓSI M., HORVÁTH Z., PETROVICS Z., DUDÁS M., KOTYMÁN L., LÓRINCZ I., BAGYURA J. (2004): Barna kánya állomány adatok (Heliaca MME Ragadozómadár-védelmi szakosztály évkönyve.)

MAROSI S., SOMOGYI S. (1990): Magyarország kistájainak katasztere. (MTA Földrajztudományi Kutató Intézet Budapest)

NAGY J. (1943): Európa ragadozómadarai. (A Tiszántúli Madárvédelmi Egyesület kiadása)

NAGY J. (1936): Az erdő madárvilága. (A Tiszántúli Madárvédelmi Egyesület kiadása)

PÁTKAI I. (1947): Ragadozó madaraink. (Nimród kis könyvtár)

SCHENK J. (1929): Brem: Madarak (Guttenberg kiadó Budapest 178. old)

Barna kánya fiókájával (fotó: Szitta Tamás)
Black Kite with nestling

SÁNDOR I., DUDÁS M. (1998): Néhány faj (*Falconiformes, Strigiformes, Ciconiiformes, Corvidae*) állományfelmérése a Beregi-Szatmári síkon. (A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve 1995-1996.)

SÁNDOR I., DUDÁS M. (1996): Nappali ragadozómadár fajok állomány nagyságának alakulása 1976-1984 között Hajdú-Bihar megyében. (A Debreceni Déri Múzeum Évkönyve 1994.)

UDVARDY M. (1983): Dinamikus állatföldrajz. (Tankönyvkiadó Budapest)

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Köszönetemet fejezem ki Dr. Endes Mihálynak, Kotymán Lászlónak, Tóth Imrének, Puskás Lászlónak, Tihanyi Gábornak, Zalai Tamásnak, Lőrincz Istvánnak, Lesku Balázsnak, Török Hunornak, Szitta Tamásnak, Vas Lajosnak, Habarics Bélának, Őze Péter és Kis Róbertnek, a rendelkezésemre bocsátott adatokért, fotókért és az egyéb szakmai észrevételekért, amivel önzetlenül is segítették munkámat.

CHANGES IN THE BREEDING POPULATION OF THE BLACK KITE (*MILVUS MIGRANS*) EAST OF THE TISZA RIVER IN HUNGARY

Some of the outstanding ornithologists pointed out the decrease of the nesting population of the Black Kite in the first decades of the last century. This unfavourable process is still going on nowadays. The reasons for the negative processes are not clearly determined. In this region (on the plain east of river Tisza, called „Tiszántúl”) there were 58-60 breeding pairs until the beginning of 1980's. By the millenium the population declined to 22 pairs. There aren't better prospects of this species in the neighbouring countries of the Carpathian Basin. It's high time to start a study on the causes of the decline of the Black Kite. There is an urgent need to develop a special protection programme for this species and we must apply it all around the country. It seems to be the most important task to get more information about migrating-wintering birds. What are the effects on birds and are we able to influence them? All the injured kites which can not fly again but able to reproduce have to be collected to repatriation centers of national parks and we should try to breed them. Black Kites usually breed successfully under artificial circumstances. From the Raptor Repatriation Center of Hortobágy National Park 13 juveniles have been released to the wild in the last 8 years. All the chicks belonged to the same nesting pair.